

รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์
Weekly Epidemiological Surveillance Report, Thailand

ปีที่ 42 ฉบับที่ 17 : 6 พฤษภาคม 2554

Volume 42 Number 17 : May 6, 2011

สำนักโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข / Bureau of Epidemiology, Department of Disease Control, Ministry of Public Health

โรคพิษจากสารกำจัดศัตรูพืช ปี พ.ศ. 2552 (Pesticide Poisoning, 2009)

✉ Kumphon1984@hotmail.com

ปณิตา คุ่มผล Panita Kumphon

สำนักโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค Bureau of Epidemiology, Department of Disease Control

ปัจจุบันสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลาย ทั้งด้านเกษตรกรรม และใช้กำจัดแมลงในบ้านเรือน ส่งผลอันตรายต่อสุขภาพของเกษตรกรเอง ผู้บริโภคและคนทั่วไปที่มีโอกาสเสี่ยงต่อการสัมผัสสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชทั้งแบบเฉียบพลันและเรื้อรัง โดยเข้าสู่ร่างกายทางผิวหนัง ช่องปาก และทางลมหายใจ โดยสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ใช้ปัจจุบันจำแนกเป็น 3 กลุ่มหลัก คือ กลุ่มออร์กาโนฟอสเฟต คาร์บาเมต และ ไพรีทรอยด์

ปี พ.ศ. 2543 - 2552 (ค.ศ. 2000 - 2009) การรายงานผู้ป่วยได้รับพิษจากสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช เฉลี่ยปีละ 1,996 ราย สูงสุดในปี พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000) จำนวน 3,109 ราย ต่ำสุดในปี พ.ศ. 2549 (ค.ศ. 2006) จำนวน 1,251 ราย โดยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ใน ปี พ.ศ. 2548 (ค.ศ. 2005) มีการแยกการรายงานที่มีสาเหตุจากการทำร้ายตนเองออก จึงทำให้การรายงานลดลงในช่วงแรกแต่มีแนวโน้มจะสูงขึ้นเล็กน้อยตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2550 - 2552 (ค.ศ. 2007 - 2009) (รูปที่ 1)

ปี พ.ศ. 2552 (ค.ศ. 2009) มีรายงานผู้ป่วยที่ได้รับสารพิษจากสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชจากการทำงานและสิ่งแวดล้อม (ไม่รวมสาเหตุการฆ่าตัวตาย) จำนวน 1,691 ราย อัตราป่วย 2.66

ต่อประชากรแสนคน ไม่มีรายงานผู้เสียชีวิต พบผู้ป่วยตลอดปี มีรายงานผู้ป่วยสูงขึ้นในช่วงเดือน พฤษภาคม - สิงหาคม ของทุก ๆ ปี ในปี พ.ศ. 2552 (ค.ศ. 2009) สูงในเดือนมิถุนายน กรกฎาคม และ สิงหาคม รวม 561 ราย (ร้อยละ 33.18) ซึ่งเป็นช่วงฤดูฝน เกษตรกรเริ่มมีการเพาะปลูกและมีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชร่วมด้วย เริ่มมีรายงานน้อยลงในช่วงปลายปีหรือฤดูการเก็บเกี่ยว (รูปที่ 2)

การรายงานผู้ป่วยจาก ภาคเหนือ ร้อยละ 48.02 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 27.32 ภาคกลาง ร้อยละ 20.52 และภาคใต้ ร้อยละ 4.14 อัตราป่วยต่อประชากรแสนคน เท่ากับ 6.87, 2.15, 1.62 และ 0.80 ตามลำดับ (รูปที่ 3) จังหวัดที่มีรายงานผู้ป่วยสูงสุด 10 อันดับแรก คือ กำแพงเพชร อัตราป่วยเท่ากับ 4.91 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา คือ อุทัยธานี (11.90) ตรว (9.51) เชียงราย (9.41) สุโขทัย (9.12) พะเยา (8.00) นครสวรรค์ (7.64) แม่ฮ่องสอน (7.28) จันทบุรี(6.87) และศรีสะเกษ (6.58)

ผู้ป่วยเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลชุมชน 1,100 ราย (ร้อยละ 65.05) สถานีอนามัย 240 ราย (ร้อยละ 14.20) โรงพยาบาลศูนย์/โรงพยาบาลทั่วไป รวม 349 ราย (ร้อยละ 20.63) โรงพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานคร 1 ราย ไม่ระบุสถานที่รักษา 1 ราย

สารบัญ

◆ โรคพิษจากสารกำจัดศัตรูพืช	257
◆ สถานการณ์โรคพิษจากสารกำจัดศัตรูพืชในประเทศไทย	260
◆ สรุปการตรวจข่าวภาวะระบาดของโรคในรอบสัปดาห์ที่ 17 ระหว่างวันที่ 24-30 เมษายน 2554	265
◆ ข้อมูลรายงานโรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์ที่ 17 ระหว่างวันที่ 24-30 เมษายน 2554	267

วัตถุประสงค์ในการจัดทำ

รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์

1. เพื่อให้หน่วยงานเจ้าของข้อมูลรายงานเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา ได้ตรวจสอบและแก้ไขให้ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
2. เพื่อวิเคราะห์และรายงานสถานการณ์โรคที่เป็นปัจจุบัน ทั้งใน และต่างประเทศ
3. เพื่อเป็นสื่อกลางในการนำเสนอผลการสอบสวนโรค หรือ งาน ศึกษาวิจัยที่สำคัญและเป็นปัจจุบัน
4. เพื่อเผยแพร่ความรู้ ตลอดจนแนวทางการดำเนินงานทางระบาดวิทยาและสาธารณสุข

คณะที่ปรึกษา

นายแพทย์สุชาติ เจตนเสน นายแพทย์ประยูร ภูนาศ
นายแพทย์ธวัช จายน้อยอิน นายแพทย์ประเสริฐ ทองเจริญ
นายแพทย์คำนวณ อึ้งชูศักดิ์ นายสัตวแพทย์ประวิทย์ ชุมเกษียร
นายองอาจ เจริญสุข

หัวหน้ากองบรรณาธิการ : นายแพทย์ภาสกร อัครเสวี

บรรณาธิการประจำฉบับ : บริมาศ ตักดีศิริสัมพันธ์

บรรณาธิการวิชาการ : แพทย์หญิงดารินทร์ อารีย์โชดชัย
นายแพทย์โสภณ เอี่ยมศิริถาวร

กองบรรณาธิการ

บริมาศ ตักดีศิริสัมพันธ์ สิริลักษณ์ รังมีวงศ์ พงษ์ศิริ วัฒนาศุภกิจด
กรรณิการ์ หมอนพั้งเทียม อรพรรณ สุภาพ

ฝ่ายข้อมูล

สมาน สมบุญจันท์ พิชรี ศรีหมอก
น.สพ. ธีรศักดิ์ ชักนำ สมเจตน์ ตั้งเจริญติลาปี

ฝ่ายจัดส่ง : พูนทรัพย์ เปียมณี เชิดชัย ดาราแจ้ง

ฝ่ายศิลป์ : ประมวล ทุมพงษ์ อรพรรณ สุภาพ

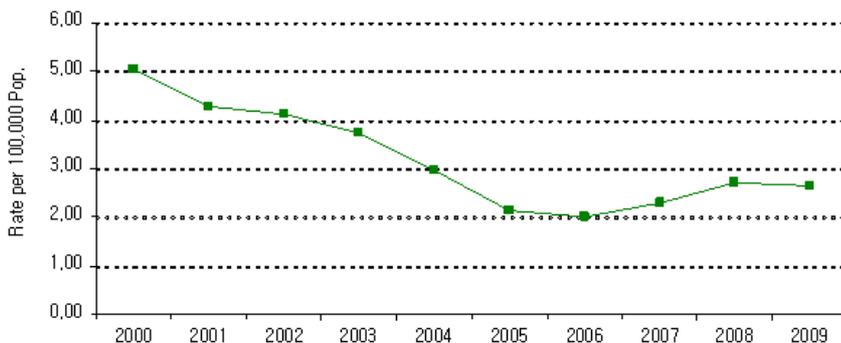
สื่ออิเล็กทรอนิกส์ : บริมาศ ตักดีศิริสัมพันธ์ อรพรรณ สุภาพ

ผู้ป่วยเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยจำแนกเป็นเพศชาย 998 ราย เพศหญิง 693 ราย อัตราส่วนเพศชายต่อเพศหญิง 1.44 : 1 กลุ่มอายุที่พบอัตราป่วยต่อประชากรแสนคนสูงสุด คือ กลุ่มอายุ 55 - 64 ปี (3.68) รองลงมาคือกลุ่มอายุ 0 - 4 ปี (3.63), 45 - 54 ปี (3.54), 35 - 44 ปี (3.28) และ 25 - 34 ปี (2.6) (รูปที่ 4)

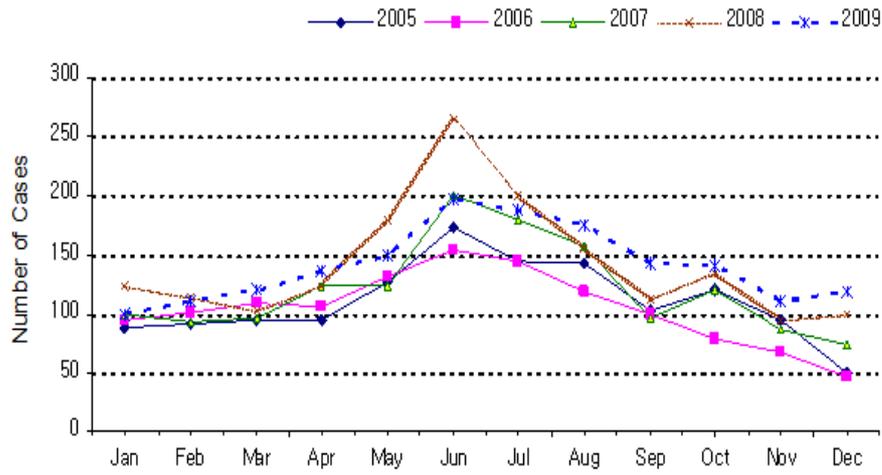
ผู้ป่วยมีอาชีพเกษตรกรรมสูงสุด 694 ราย (ร้อยละ 41.04) รองลงมาคือ รับจ้าง 420 ราย (ร้อยละ 24.84) เด็กในปกครองและเด็กนักเรียน 448 ราย (ร้อยละ 26.49) และอาชีพอื่น ๆ 129 ราย (ร้อยละ 7.63)

จากการรายงานผู้ป่วยพิษจากสารป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช ที่ได้รับรายงานจากระบบเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา ปี พ.ศ. 2551 - 2552 (ค.ศ. 2008 - 2009) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างช้า ๆ สอดคล้องกับการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างต่อเนื่องและเพิ่มขึ้นในภาคเกษตร แม้ว่าการควบคุมการใช้สารเคมีอันตรายในที่ผ่านมา มีแนวโน้มที่ดีขึ้น มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของการทำเกษตร และเกษตรกรสามารถเข้าถึงข้อมูลในการป้องกันตนเองได้มากขึ้น อย่างไรก็ตามการนำสารกำจัดศัตรูพืชชนิดใหม่ ๆ มาใช้มากขึ้น จึงมีความสำคัญในการเฝ้าระวังชนิดของสารกำจัดศัตรูพืชที่นำเข้ามาใช้ในประเทศไทยอย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง การให้สุศึกษา เรื่องความเสี่ยงและการป้องกันการใช้สารกำจัดศัตรูพืชสามารถช่วยให้กลุ่มเกษตรกร ผู้บริโภค และคนทั่วไปสามารถลดการเจ็บป่วยและปัญหาสุขภาพจากการสัมผัสสารเคมีได้

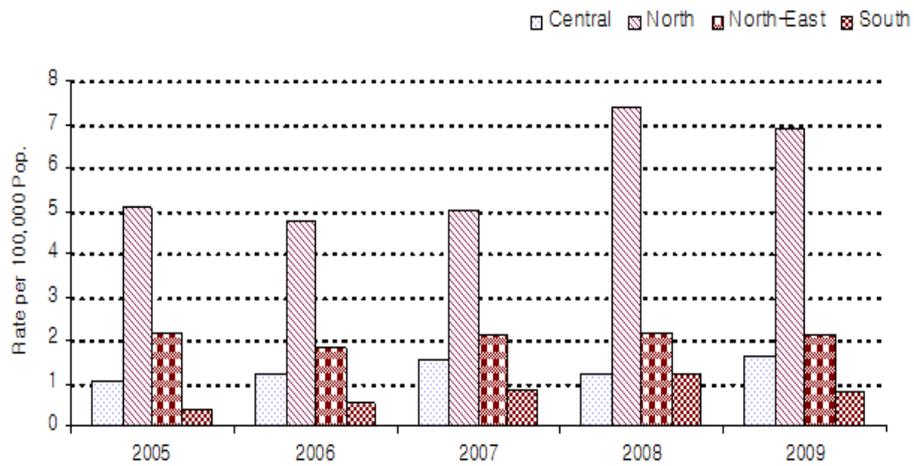
สรุป อัตราป่วยโรคพิษจากสารกำจัดศัตรูพืช มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างช้า ๆ เป็นเพราะมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างแพร่หลาย พบผู้ป่วยสูงในช่วงฤดูการเพาะปลูก กลุ่มอายุ 55 - 64 ปี และ กลุ่มอายุ 0 - 4 ปี มีอัตราป่วยสูงสุด

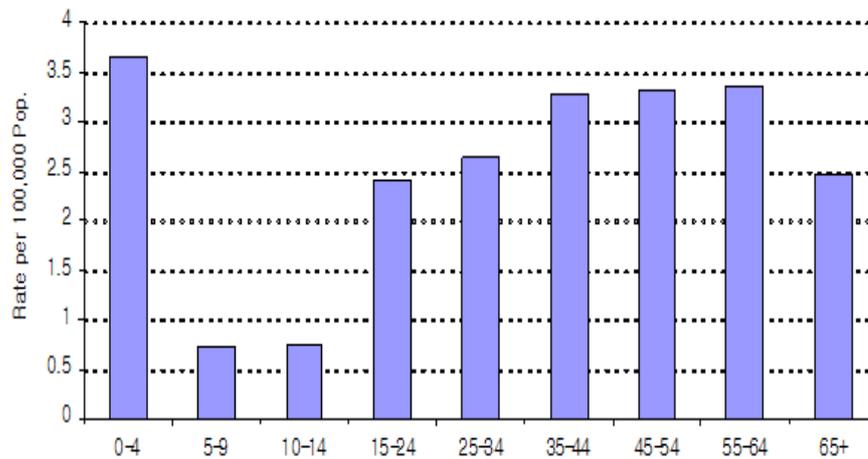
รูปที่ 1 อัตราป่วยต่อประชากรแสนคน จากผู้ที่ได้รับพิษจากสารกำจัดศัตรูพืช จำแนกรายปี ประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543-2552

รูปที่ 2 จำนวนผู้ป่วยที่ได้รับพิษจากสารกำจัดศัตรูพืช จำแนกรายเดือน ประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543-2552

รูปที่ 3 อัตราป่วยต่อประชากรแสนคน จากผู้ที่ได้รับพิษจากสารกำจัดศัตรูพืช จำแนกรายภาค ประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548-2552

รูปที่ 4 อัตราป่วยต่อประชากรแสนคน จากผู้ที่ได้รับพิษจากสารกำจัดศัตรูพืช จำแนกตามกลุ่มอายุ ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2552